

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**IN PRIMVM MV=||SCVLI ANTICOHAEVM || Replica brevis
Iohannis Cochläi, pro Sacerdotij & || Sacrificij nouæ legis
assertione.|| IN EPILOGO ADIECTA || est brevis responsio
in Antibolen Bullingeri.|| ...**

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadt, 1545

VD16 C 4331

V. De Altaribus in Ecclesijs Christi.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10167348-1

De Vrbe Roma

impia in Hieronymum calumnia Lutheri circa Homou-
fion: Quanti autem fecerit sanctus ille fidem Ro. Ecclesie,
eamq; totius Oriētis Ecclesijs prætulit, recitauit uobis sepe
ex ipsius ad Damasum Papam Epistolis, Vos autem ad re-
non respondētis, uanis calumniarum arrosionibus scurrili-
ter occupati.

DE ALTARIBVS CHRIS-
ti in Ecclesijs. Cap. V.

Plura Christi
altaria Cō-
stantinopoli
quàm Augu-
stæ.

INDigne accipis, Muscule, q; dixi per tuas potissimum in-
temperies insaniasq; plusq; Turcicas factum esse, ut hos
die plura sint Christi altaria Constantinopoli quàm Augu-
stæ. Dixi, fateor, sed dixi condolenter, Dolet enim mihi, tã-
tum tibi complicibusq; tuis in pulcherrima ciuitate Augu-
stensi licuisse ac permissum esse, ut uere dicere possimus, Cō-
stantinopoli, ubi dominant Turcæ, plura esse altaria Christi
quàm Augustæ, Non nego equidem Constantinopoli præ-
dominari Machometicam impietate, Vere nihilominus as-
firmo, plura illic esse altaria Christi quàm Augustæ, Quæ
admodum Romæ, olim temporibus Domitiani, Traian-
ni, Decij & Diocletiani prædominabāt utiq; impietas Ido-
latræ, Multa nihilosecius erant & Christi templa atq; altar-
ia Romæ illis tēporib. in quib. Martyres & alij Christiani
Christū colebāt. Inuenies (credo) Augustæ mercatores al-
liquos, qui Constantinopoli fuerint, Ex ijs ergo interroga,
quot nam habeant illic altaria Veneti, quot Genuenses, q̄t
Rhagusiani, quot Græci, & eorum magnus Patriarcha, à
quo etiam Græci, qui Venetijs habitant, sacerdotes petere et
recipere solent, ad suorum altarium, quæ Venetijs habent,
ministeria peragenda.

Hanc

Hanc ergo horrendam ignominiam & infamiam tuis Muscule infanijs plusquam Turcicis debent Augustenses acceptam referre, quod Christiani uere dicere possunt & Imperatori & cunctis alijs regibus & Principibus Christianis in omni natione, quod plura sint hodie altaria Christi Constantinopoli quam Augustæ. Item quod tutius est sacerdotibus Christianis, Christi sacrificium offerre Constantinopoli quam Augustæ. Item quod plures celebrantur missæ pro defunctis & pro pace illic quam istic, Item quod omnia Ecclesiæ sacramenta illic melius administrant quàm istic. In summa quicquid ad ueros Christianos pertinet, uerius reperitur nunc Constantinopoli quàm Augustæ. Non ad populi Augustensis iniuriã hæc dixerim, sed ad confundendas superbie tuæ gloriations, ut aperiãt oculos ij qui à te seducti sunt, & uideant, in quantum damnationis & infamiæ barathrum à tetuisq; complicibus sceleratissime sint ex Ecclesiæ sinu abducti, conuertanturq; foeliciter & agant poenitentiam ac prima (ut ait in Apocalypsi Iohannes) operantur, facti nobiscum unanimes in una domo Dei sicut ante uos fuerunt, & omnia schismaticorum conuenticula derelinquant, Non sint Zuingliani, non Lutherani, non Anabaptistæ, non Euangelici uoce tantum, sed simpliciter Christiani, sicut nos sumus, & sicut ipsimet antea & maiores eorum multis sæculis semper fuerunt. Negare enim non potes, fuisse per uos novos concionatores intra XX. annos plures introductas aut per dissidia uestra exortas Augustæ sectas contentiosas & in fide erroneas, quam in sexcentis annis antea fuerunt. Testis est mihi Deus scrutator infallibilis cordis & renum, quod nihil horum dico contra conscientiam propriam, sed firmiter credo, cuncta sic esse & ita habere ut dixi, utinam mentirer potius in hisce dictis, libens

Quanta per
Musculum
infamia.

Apoc. 2.

Sectarũ dis
uersitas in
troducta.

D ter

De Altaribus Christi

ter enim propter tot animas aut iam perditas aut breui per-
dendas, si non resipuerint, uellē hanc de mendacio ignomi-
niā ferre, Tantum abest, ut gloriā ex ijs quærere cupiam.

Impudens
Musculi nes-
gatio de alta-
ribus.

Tu uero Muscule tantæ es hic improbitatis & impuden-
tię, ut contra manifestum factum, quod omnium qui intue-
ri uolunt oculis patet, non erubescis dicere, Non esse ullum
Christi altare apud Augustanos abrogatum. Vidi equidē
oculis meis, quid à uobis impie perpetratum sit in pulcheris
rimis Ecclesijs Augustæ, in Cathedrali B. Virginis, S. Vl-
rici, S. Mauricij & in plerisq; Monasterijs, ubi omnia diru-
ta & solo æquata sunt altaria, Quæ utiq; Christi, non
Iouis aut Veneris aut Baal, fuerunt. Dicimus quidem san-
ctorum quoq; altaria, ut Petri, Iohannis, Katherinæ, Bar-
bare &c. sed alia ratione quam altaria Christi. Non enim sa-

ff. 1.

crificatur apud nos ullo in altari Beate uirgini, aut Sancto
Petro, aut ulli sanctorum, sed soli Deo in omnibus. Dixi
enim tibi ex Augustino, nulli sacrificandum esse creaturæ,

C. ij Dixi ex eodem contra Bullingerum tuum, quod nulli
martyrum, sed ipsi Deo martyrum, quamuis in memorias
martyrum, constituamus altaria. Christi ergo altaria dici-
mus, tum quod in eis offertur Christo, ut domino & Deo
nostro, tum quod in eis ipsemet Christus sacerdos est & sa-
crificium, Sanctorum autem altaria dicimus, non quod
in eis offeratur aut sacrificetur ipsis sanctis (quod non licet,
quia creaturæ sunt & ipsi) sed quod in memoriam eorum
consecrata sunt huiusmodi altaria. Hæc non ex me confin-
go, sed ex Augustino uobis recitauī.

Aug. 10. lib.
de ciui. Dei.
Et 20. lib.
contra fau-
stum.

Zuingliani
nullum has-
sent altare.

Addis & aliud mendacium, dicens. Nostra Ecclesia tot
etiamnum habet altaria, quot ad dominici corporis & san-
guinis mysterium necessario requiruntur. Intellico hic Mu-
scole uulpinam tuam astutiam, qua decipis tuos, qui inter
mens

De Altaribus Christi

mensam & altare non discernunt. Cum autem Græce doctus sis atque etiam Hebraice, non potes ignorare, altare ubique apud illos ab oblatione & sacrificio nomen habere. Nam θυσια Thyfia Græcis idem est quod nobis sacrificium, uictima aut hostia θυσιαστήριον Thyfiasterium idem quod altare. Hebræis quoque altare מזבח Mis beach dicitur à uerbo זבח Zabach, Quod est sacrificare, immolare, mactare. Quoniam uero uos Augustæ in mensis uestris nullum agnoscitis aut peragitis sacrificium, nullam hostiam aut uictimam, non recte dicis eas altaria. Cum igitur nullum prorsus in cœna uestra faciatis sacrificium hostiamue aut oblationem, nullum prorsus habetis altare.

Falso itaque & fraudulenter dicis, tot etiamnum habere uos altaria &c. Quia nullum prorsus habetis, Nam tu ipse paulo post ita dicis Nos, ut contenti sumus uno Christo, & unius Christi sacro sanctissimo mysterio, ita pluribus aris opus non habemus, sed una Dominica mensa contenti sumus. Dic mihi hic quæso uulpine arrosor, cur potius dicis nunc una dominica mensa quam una dominica ara, Cum differentiam hic statuas inter nos & uos in eo, quod nos plura, uos unum habeatis altare. Magis enim proprie dices, pluribus aris opus non habemus sed una dominica ara contenti sumus, quam sic, sed una dominica mensa contenti sumus. Cum igitur neges sacrificium uictimamque & oblationem ac hostiam in cœna uestra, falso gloriaris de altaris unitate, Quia non unum sed nullum prorsus habetis altare, Quia ubi non est sacrificium aut oblatio, ibi nullum est altare.

Quod autem petis à me, ut ostendam uobis exemplar ueteris Ecclesiæ, quod multitudini altarium, idolorum (ut tu non uo more dicis) ac sacellorum patrocinet, faciam id lubens,

D 2

prius

Vulpina
fraus Mus
sculi.

De Altaribus Christi

Quæ altaria
reprobantur
à prophetis

prius tamen nequiciam tuam, qua contra altaria nostra obijcis aliquot scripturæ locos ex prophetis, redarguam. Impie sane obijcis nobis altaria Baal et aliorum Idolorum, que reprehendunt prophetæ, Nos enim nequaquam talia habemus altaria, qualia detestantur prophetæ in Israel & Ephraim, Dixi enim supra ex Augustino nos uni Deo sacrificare in altaribus nostris, Non multiplicamus Deos aut Idola in altaribus nostris, sicut tu fraudulenter per impiam calumniam nos arguis ac maligne traducis.

Vni deo
plura poni
altaria.
Exo. 27. &
30.
Psalm. 83.
3. Reg. 19

Quod autem uni Deo plura liceat altaria ponere, testatur aperte scriptura, in plerisque locis, Præcepit enim Deus ipse Moyfi in monte Synai, ut duo faceret altaria, unum hostiarum, alterum Thymiamatis. Et David in spiritu ait, Altaria tua Domine uirtutum. Item Helias propheta sic inquit ad Deum, Altaria tua destruxerunt, et prophetas tuos occiderunt. Ex his facile intelligis, non esse impium, uni Deo plura construere altaria, Ecce habes iam scripturas de altarium pluralitate. Nunc exempla quoque superaddam de antiquissimis (de quibus modo constat) Ecclesijs. Negare profecto non potes honeste aut rationabiliter, antiquissimas esse in Germania Ecclesias, quæ trans Rhenum sunt Coloniae, Treueris, & Moguntia, Quæ enim cis Rhenum sunt, longe sunt recentiores, Quandoquidem Cornelius Tacitus de Germania scribit, suo tempore nullas in Germania (hoc est, Cis Rhenum) fuisse ciuitates. Inspice igitur, si libet, diligenter Constantini Magni matrisque eius Helenæ magnificas templorum structuras, quæ adhuc hodie durant, Coloniae, Treueris, et Romæ. ubi utique plura in uno templo inuenies altaria, atque etiam diuersa in suis sacella, non solum in planicie supna, sed etiam in cryptis sub terra, Quod si hæc remotius posita esse causeris, ostendo tibi propin

Antiquæ in
Germania
Ecclesiæ

propinquius extructam Moguntiaæ ædem uetustam, quæ
 S. Gothardi uulgo dicitur, proxime ædem Metropolitanæ
 Ecclesiæ, in qua sane ædicula & inferne & superne conspi-
 ciuntur plura altaria, eaq; uetustissima, Quorum tria super-
 ne, non longe ab inuicem distantia, dicuntur iuxta ritum
 Græcorum extructa, bene alta, & parum ampla. Non infi-
 cior tamen, intra proxime lapsos CCCC. annos uehemen-
 ter multiplicata fuisse altaria, magis quàm antea, Quod in-
 de accidisse puto, quia rarius quàm antea communicare cœ-
 perunt Laici, quorum negligentia per sacerdotum sacrifi-
 cia pie supplenda in pluribus altaribus uisa est. Hic satis mi-
 hi fuerit, impietatis te conuicisse, qui tot Christi altaria an-
 tiqua sacrilego ausu destruenda cœsuisti contra ius & fas at-
 que etiam contra Ecclesiæ ueteris obseruationem antiquis-
 simam, absq; omni authoritate exemplo & ratione.

Cur multi-
 plicata sunt
 altaria.

DE SACERDOTIO QVO-
 dam cunctis Christianis Communi. Cap. VI.

Hic nimis improbum ac procacem agis Momum Mus-
 scule, Vbi cum de re ipsa nihil habeas quod carpas aut
 repræhendas, uerba captas & uerbose contendis de uno aut
 altero uerbo à me neglectim prolato. Repræhendis itaq; me
 quod dixi, sermonem tuum priorem de duplici agere sacer-
 dotio. Hoc tu negas, contra sensum cuiuslibet lectoris, Ma-
 nifeste enim ibi de duplici loqueris sacerdotio, quorum
 unum affirmas, alterum negas. At dicis, qd hoc quis agere di-
 catur, quod uel efficere uel probare conatur, At nullus
 Grammaticorum unq; ita restrinxit hoc uerbum Agere ad
 hanc unam significationem, quàm tu dicis, Vsq; adeo enim
 multæ recensentur huius uerbi significationes in Calepino
 D 3 & alijs

Agere.

D 3 & alijs